Bijlage 1: Korte beschrijving stand van zaken per maatregel

In deze rapportage worden de vastgoedmaatregelen nog gerangschikt naar de verschillende fasen van het Herbeleggingsplan en de nota In het belang van Nederland. Op deze manier is de herkomst van deze maatregelen te herleiden. In volgende voortgangsrapportages blijft deze onderverdeling achterwege, om de integraliteit van de rapportage te onderstrepen.

Maatregelen HVD Fase 1

Regio Den Haag
Voor het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) is tijdelijk vervangende huisvesting gevonden in bestaande bouw op de Frederikkazerne. Voordeel hiervan is een compacte belegging van alle NIMH-functies, wat gunstig is voor de bedrijfsvoering. De definitieve huisvesting volgt na het vrijkomen van rijkshuisvesting in Rijswijk. De verplaatsing van de Koninklijke Marechaussee naar het Plein Kalvermarkt Complex en van het CIMIC Center of Excellence van Enschede naar Den Haag liggen op schema.

Regio Utrecht: belegging Kromhoutkazerne
Met de voorgenomen verplaatsing van de Defensie Materieel Organisatie (DMO) van Den Haag naar de Kromhoutkazerne in Utrecht wordt de benutting van deze kazerne verbeterd. De huisvestingskosten voor de belangrijkste kantoorlocaties van Defensie worden hiermee verder omlaag gebracht. Het besluit tot verplaatsing is nog onderwerp van overleg met de medezeggenschapscommissie, die nu een business case zal laten opstellen. De verplaatsing ligt hierdoor achter op schema. Omdat de hiermee te bereiken besparing nog niet was ingeboekt, heeft deze vertraging geen nadelig effect op het resultaat in 2019.

Herbelegging opslag (reductie 20%)
De behoeftestelling voor de herschikking van opslagfaciliteiten wordt uitgewerkt. De eerste indicaties duiden op een stijging van de kosten voor sloop en een vertraging van een jaar. Logistiek complex Huijbergen wordt daarentegen twee jaar eerder afgestoten dan gepland.

Ontwikkeling Marine Etablissement Amsterdam (MEA)
De bestuursovereenkomst voor de ontwikkeling van het 'Marineterrein Amsterdam' is op 5 december 2013 getekend. De eerste eenheden verlaten nog dit jaar het terrein, de laatste eenheden vertrekken in 2018. De planvorming en budgettering voor vervangende huisvesting voor vertrekkende eenheden en de opzet van een tijdelijke (commerciële) exploitatie, zoals vastgelegd in de bestuursovereenkomst, zijn in volle gang. Voor de meeste eenheden staat inmiddels vast waar zij worden ondergebracht. Dat geldt nog niet voor het Dienstencentrum Werving en Selectie, dat zowel in personeel als in middelen omvangrijk is. Pas als hiervoor een keuze is gemaakt, kan het hiervoor benodigde investeringsbudget worden bepaald. Hier ligt een risico voor zowel het tijdpad als de financiën. Zodra het complete kostenoverzicht voor de verhuizing van alle eenheden van Amsterdam naar elders beschikbaar is, wordt de Kamer daarover geïnformeerd.

Op grond van de bestuursovereenkomst is circa € 11 miljoen nodig voor de tijdelijke exploitatie van het terrein tot 2017. De helft van deze kosten komt voor rekening van Defensie, de andere helft wordt door de gemeente Amsterdam betaald. Extra kosten die voortvloeien uit het medegebruik van het MEA vanwege het Nederlandse EU-voorzitterschap in de eerste helft van 2016, zullen worden betaald door het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Michiel Adriaanszoon de Ruyterkazerne (MARKaz) Vlissingen
Na het besluit om het MOC in Rotterdam te handhaven, is de definitieve functionele omvang van de kazerne nu bekend. De ingebruikneming is voorzien in 2019. Momenteel wordt nog onderzocht hoe alle functionaliteiten van het Mariniers Trainingscommando op een toekomstbestendige manier op het terrein kunnen worden ingepast.

Rationalisering Den Helder
De herbelegging van diverse gebouwen op de Nieuwe Haven ligt op schema. In de uitwerking van het kwaliteitsverbeteringsplan voor de huisvesting van de mariniers moeten ook de gevolgen van de sluiting van de Joost Dourlein-kazerne op Texel worden verdisconteerd. Dat vergt ook enige aanpassing van de beleggingsplannen voor kantoren en legering.

Schuifplan Ermelo
Eind 2014 verhuist de Koninklijke Militaire School naar Ermelo. Daarmee ligt het hoofdbestanddeel van deze maatregel op schema. De huisvesting van het Operationeel Ondersteuningscommando Land (OOCL) is nog onderwerp van onderzoek. Besluiten hierover worden voor de zomer verwacht.

Herhuisvesten Brigade Noord-Holland / Post Den Helder
Ook voor de Brigade Noord-Holland wordt de huisvesting opnieuw bezien onder invloed van het veranderende optreden van de Koninklijke marechaussee.

Herhuisvesting DLBE/Afstoting KNM in Uddel
Een heroverweging van de gebruiksmogelijkheden van bestaand vastgoed in Apeldoorn, in combinatie met de huisvestingsbehoefte van het OOCL (zie ook schuifplan Ermelo), heeft geleid tot het besluit de DLBE onder te brengen op Camp New Amsterdam (CNA) te Huis ter Heide, onderdeel van de voormalige vliegbasis Soesterberg. Ook hier is de oriëntatie op informatiegestuurd optreden van belang. De staf van het District Landelijke en Buitenlandse Eenheden (DLBE), de Brigade Krijgsmacht en Operationele Ondersteuning (KMOO) en de Brigade Buitenland Missies (BBM) worden samen ondergebracht in het Landelijk Tactisch Commando op CNA. Dit vergt nieuwbouw, die in 2015 wordt aanbesteed en in 2016 gereed is. Daarom wordt het Kamp Nieuw Milligen pas in 2017 afgestoten.

Ontwikkelingen Enschede (CIMIC CoE en DCHR)
Het Civil Military Cooperation Center of Excellence (CIMIC CoE) is begin 2014 verhuisd naar het voormalige Instituut Defensie Leergangen in Delft. In 2015 volgt definitieve huisvesting in een rijkspand aan de Bezuidenhoutseweg in Den Haag. Hiermee zijn geen aankoopkosten gemoeid. De exploitatie is opgenomen in het huisvestingsbudget. Met de verplaatsing van het CIMIC CoE blijven de integrale huisvestingskosten globaal gelijk. De situatie voor het Dienstencentrum Human Resources (DCHR) in Enschede blijft onveranderd, behoudens de legeringsbehoefte die nog in onderzoek is. De gedeeltelijke afstoting van het complex Twente en het Zuidkamp is één jaar later dan gepland.

Afstoten Instituut Defensie Leergangen (IDL) Den Haag
Het IDL is inmiddels verhuisd naar Breda en daar tijdelijk gehuisvest in de Seeligkazerne, totdat in de zomer van 2016 de legering en lesfaciliteiten op de Trip van Zoutlandtkazerne gereed zijn. Het CIMIC CoE zal tot midden 2015 gebruik maken van het IDL in Rijswijk, waarna dit object overtollig wordt (zie ook ontwikkelingen Enschede).

Afstoten POMS Eygelshoven
De POMS-site Eygelshoven wordt eind 2014 afgestoten, ongeveer twee jaar later dan aanvankelijk was beoogd. Waarschijnlijk zal na de overdracht voor afstoting aan het Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf (RVOB) voor het Financieel Administratie en Beheer Kantoor (FABK) nog enige tijd gebruik worden gemaakt van een kantoorpand op het terrein.

Bedrijfsgroep Transport, Werkeenheid Amsterdam en Militaire Post Organisatie
De bedrijfsgroep Transport verhuist vijf jaar later dan gepland in verband met de reorganisatie van het MatLogCo, omdat geschikte infrastructuur niet eerder beschikbaar is. De werkeenheid Amsterdam wordt later dan gepland geïntegreerd met de Defensie Verkeer en Vervoer-eenheid op Camp New Amsterdam. De nieuwe huisvesting voor de Militaire Post Organisatie, in een bestaand pand op Soesterberg, komt pas in 2016 beschikbaar. Het project is daarom vertraagd en levert pas later een besparing op.

Verplaatsen Dienst Vastgoed Defensie Zuid naar Luchtmachttoren
De intensivering van het gebruik van de Luchtmachttoren begint één jaar later vanwege de uitloop van de reorganisatie van de Dienst Vastgoed Defensie (DVD). De DVD-functies zijn inmiddels van Tilburg naar Breda verhuisd.

HVD Fase 2

Huisvesting DGO
De reorganisatie van de Defensie Gezondheidzorg Organisatie (DGO) is nog niet voltooid. Daarmee staat nog niet vast voor welke organisatie op welke locaties in huisvesting dient te worden voorzien. Mogelijke besparingen op de exploitatie zullen daarom pas in een later stadium worden bereikt.

Belegging objecten in Breda
Het voorzien in huisvesting voor Defensie-eenheden in Breda ligt op schema. Over een mogelijk internationaal samenwerkingsverband voor de Paraschool bestaat nog geen duidelijkheid. De sloop van het Prins Bernhard Paviljoen is een jaar vertraagd, waardoor nog geen exploitatiewinst kan worden ingeboekt.

DMO Herinrichting Defensie Munitieketen
De herinrichting van de Defensie Munitieketen is een complex project, onder andere vanwege ingewikkelde vergunningtrajecten. Daarom heeft de uitwerking van deze maatregel meer tijd gekost. De huisvesting wordt daarom later aangepast dan voorzien. De exploitatiewinst is hoger dan oorspronkelijk geraamd, omdat er minder locaties overblijven dan voorzien en dientengevolge meer vastgoed wordt afgestoten. Het risico van verdere tijdvertraging is reëel omdat de planning geen enkele speelruimte meer bevat.

Herinrichting DGBS
Het Defensie Bedrijf Grondgebonden Systemen (DBGS) is inmiddels opgegaan in het Materieellogistiek Commando (MatLogCo) van het CLAS. De behoeftestelling van het 'Movermagazijn' is bijna gereed. Het nieuwbouwtraject heeft in totaal één jaar vertraging opgelopen, waardoor de besparing op de exploitatie een jaar later begint. De oplevering van het magazijn staat nu gepland voor 2017.

Vastgoedmaatregelen nota 'In het belang van Nederland'

In de nota 'In het belang van Nederland' van 17 september 2013 (Kamerstuk 33 7763, nr. 1) was sprake van vijf vastgoedmaatregelen (zie ook de brief van 30 september 2013, Kamerstuk 33 763, nr. 4):
(1) de sluiting van het Air Operations Control Station (AOCS) in Nieuw-Milligen;
(2) de sluiting van de Van Ghent-kazerne in Rotterdam;
(3) de sluiting van de Joost Dourlein-kazerne in Texel;
(4) de sluiting van de Johan Willem Friso-kazerne in Assen;
(5) een striktere toepassing van de vastgoednormering, in het bijzonder op de grootste locaties.

Inmiddels zijn twee van deze maatregelen teruggedraaid. Op 25 oktober jl. bent u geïnformeerd over de gevolgen van de begrotingsafspraken voor Defensie (zie Kamerstuk 33 763, nr. 7), waaronder het behoud van de kazerne in Assen. Op 5 maart jl. bent u geïnformeerd over de uitkomsten van het overleg met de gemeente Rotterdam over het behoud van de marinierskazerne in die stad.

De resterende drie maatregelen worden momenteel nader uitgewerkt. De sluiting van het AOCS in Nieuw Milligen hangt samen met de uitwerking van de nieuwe luchtverkeersleidingsconcepten als gevolg van de Luchtruimvisie (Kamerstuk 31 936, nr. 114). Voor de gebruikers van de Joost Dourlein-kazerne wordt thans alternatieve huisvesting in Den Helder gezocht (zie ook Rationalisering Den Helder). Het onderzoek naar een striktere toepassing van de normering op de grootste locaties strekt zich over een periode van twee jaar uit, de resultaten zullen stapsgewijs beschikbaar komen en worden verwerkt in toekomstige rapportages.

Bijlage 2: Exploitatieoverzicht

DO	Maatregelen HVD FASE 1: Exploitatiebesparing [M€]	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Planningsafwijking t.o.v. vorige rappotage
ALG	Regio Den Haag	0,00	0,00	0,00	0,98	0,98	2,08	2,08	2,08	2,08	2,08	2,08	2,08	2,08	Geen
ALG	Regio Utrecht herbelegging KHK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
ALG	Herbelegging opslag (reductie 20%)	0,00	0,00	0,00	0,12	0,12	1,26	3,51	3,51	7,07	7,07	7,07	7,07	7,07	Huijbergen 2 jaar eerder ontruimd, kleine maatregelen + 1 jaar
CZSK	Ontwikkelingen MEA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,60	0,60	0,60	0,60	4,40	4,40	4,40	4,40	4,40	MEA in 2018 overgedragen aan Amsterdam m.u.v. Kmar en Natres
CZSK	Marinekazerne Vlissingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
CZSK	Rationaliseren regio Den Helder	0,00	0,00	0,00	0,40	2,20	2,92	2,92	2,92	2,92	2,92	2,92	2,92	2,92	Buitenveld 1 jaar eerder, DVD 1 jaar later
CLAS	Schuifplan Ermelo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,80	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	KMS eind 2014 leeg, VHK 1 jaar later oplevering
CLAS	Herbelegging LBO en LTK te 't Harde	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
CLAS	Afstoten KNM te Uddel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	vertraging afstoting 3 jaar agv reorg Kmar (IHBVN)
CLAS	Herbeleggen ORK te Schaarsbergen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
CLAS	Herbeleggen RVS te Oirschot	0,00	0,00	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	Geen
CLAS	Herbeleggen Ltgen Bestkazerne te Vredepeel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
CLAS	Afstoten NDK te Budel	0,00	0,00	0,00	0,00	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	5,20	Geen
CLSK	Medegebruik MVVK te Den Helder	0,00	2,20	3,20	3,40	3,40	3,40	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	Geen
CLSK	Medegebruik VIb EHV te Eindhoven	0,00	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	Geen
CLSK	Intensiveren gebruik Luchtmachttoren te Breda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
KMAR	Herbestemmen/afstoten Post de Peel te Vredepeel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
KMAR	Herhuisvesten Post Breda MTV op TVZ Breda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	overdracht 2 jaar eerder
KMAR	Herbelegging Brigade NH/Post Den Helder	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	Geen
KMAR	Afstoten KBK en herhuisvesten op PKC en FKAZ te Den Haag	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen (zie Den Haag)
KMAR	Herhuisvesten eenheden DLBE van de KNM te Uddel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Vertraging 2 jaar (zie KNM)
KMAR	Herhuisvesten ME/BE peloton district Zuid in regio Eindhoven	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen (zie NDK Budel)
CDC	Ontwikkelingen Enschede (CCoE en DCHR)	0,00	0,00	0,00	0,00	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	vertraging verhuizing CCoE 1 jaar
CDC	Afstoten POMS Eygelshoven	0,00	0,00	0,00	0,00	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30	Vertraging verh FABK 2 jaar
CDC	Afstoten IDL te Den Haag	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	1,70	Tijdelijk gebruik CCoE 1 jaar
CDC	Herbeleggen BG T op MC Harskamp en WE Amsterdam en MPO	0,00	0,00	0,00	0,30	0,30	0,30	0,30	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	MC Harskamp vertraging 5 jaar; relatie reorg en Movermag
CDC	Verplaatsen regiokantoor DVD Zuid naar Luchtmachttoren	0,00	0,00	0,00	0,00	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	Vertraging 1 jaar i.v.m. reorg DVD/RVB
DMO	Herschikken DMO in Den Haag	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
DMO	Ontkoppeling DMO bedrijven	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen
DMO	Herbeleggen opslag DMO	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Geen (zie reductie opslag)
sub	Subtotaal HVD FASE 1 (nov 13)	0,00	3,10	7,52	10,94	25,24	30,02	31,37	31,91	35,47	35,47	35,47	35,47	35,47	
	Subtotaal HVD fase 1 (huidige rapportage)	**0,00**	**3,10**	**4,20**	**6,20**	**19,00**	**27,86**	**29,01**	**31,91**	**39,27**	**39,27**	**39,27**	**39,27**	**39,27**	
	Verschil HVD fase 1 (huidige - vorige rapportage)	0,00	0,00	-3,32	-4,74	-6,24	-2,16	-2,36	0,00	3,80	3,80	3,80	3,80	3,80	
DO	**Maatregelen HVD FASE 2a: Exploitatiebesparing [M€]**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**Planningsafwijking 01-05-2014 t.o.v. rapportage nov 13**
ALG	Reorganisatie Militaire Muziek	0,00	0,00	0,29	0,29	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	0,34	huur Marnskap door gemeente en geen NB. 0,07 zit in 2 HVD
CLAS	Reorganisatie NATRES	0,00	0,00	0,08	0,09	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	Natres Twente blijft op locatie. Nieuw gebouw CIMIC opgenomen (2015)
CDC	Huisvesting CDC/DGO Gezondheids- en Tandartscentra	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	Geen
ALG	Belegging objecten Breda	0,00	0,00	0,00	0,04	0,04	0,04	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49	PBP sloop 1 jaar vertaging
sub	Subtotaal HVD FASE 2a (nov 13)	0,00	0,00	0,37	0,27	0,27	0,77	1,27	1,27	1,27	1,27	1,27	1,27	1,27	
	Subtotaal HVD fase 2A (huidige rapportage)	**0,00**	**0,00**	**0,37**	**0,42**	**0,28**	**0,28**	**1,23**	**1,23**	**1,23**	**1,23**	**1,23**	**1,23**	**1,23**	
	Verschil HVD fase 2A (huidige - vorige rapportage)	0,00	0,00	0,00	0,15	0,01	-0,49	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04	
DO	**Maatregelen HVD FASE 2b: Exploitatiebesparing [M€]**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**Planningsafwijking 01-05-2014 t.o.v. rapportage nov 13**
DMO	Herinrichten Defensie Munitieketen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,24	1,94	1,94	1,94	1,94	1,94	1,94	1,94	Hogere opbrengst door meer afstoting
CLAS	Herinrichten Defensiebedrijf Grondgebonden Systemen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,10	1,29	1,29	1,29	1,29	1,29	Vertraging 1 jaar
CLAS	Reorganisatie Materieel logistieke eenheden	0,00	0,00	0,00	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	Geen
CDC	Herbeleggen Instituut Defensie Geneeskundige Opleidingen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,20	2,20	2,20	2,20	2,20	Geen
ALG	Afstoten diverse splinterlocaties	0,00	0,00	0,00	0,00	0,07	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	0,51	Geen
sub	Subtotaal HVD FASE 2b (nov 13)	0,00	0,00	0,00	0,30	0,44	1,65	1,65	2,94	5,14	5,14	5,14	5,14	5,14	
	Subtotaal HVD fase 2B (huidige rapportage)	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,30**	**0,37**	**2,05**	**2,75**	**2,85**	**6,24**	**6,24**	**6,24**	**6,24**	**6,24**	
	Verschil HVD fase 2B (huidige - vorige rapportage)	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,07	0,40	1,10	-0,09	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	
	Maatregelen HVD FASE 1, 2a en 2b: Exploitatiebesparing [M€]	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	
	Totaal HVD (huidige rapportage)	**0,00**	**3,10**	**4,57**	**6,92**	**19,65**	**30,19**	**32,99**	**35,99**	**46,74**	**46,74**	**46,74**	**46,74**	**46,74**	
	Verschil HVD (huidige - vorige rapportage)	0,00	0,00	-3,32	-4,59	-6,30	-2,25	-1,30	-0,13	4,86	4,86	4,86	4,86	4,86	